

Knjiga II

Upoznavanje s teorijom i jezikom muzike

Swing

Af - ter you've gone, and left me cry - ing,

Af - ter you've gone, there's no de - ny - ing

Swing

Af - ter you've gone, — and left me cry - ing,

Af - ter you've gone, — there's no de - ny - ing

**bonus
na webu**

U besplatnom članku na adresi www.dummies.com/extras/pianokeyboardaio pročítajte kako da pomoću partitura proširite svoj repertoar.

Kratak sadržaj

Poglavlje 1: Note i ritmovi	87
Upoznavanje jedinica takta	88
Raspoznavanje nota i njihovih vrednosti	88
Produžavanje nota pomoću tačaka i lukova trajanja.....	93
Mešanje svih vrednosti nota	94
Poglavlje 2: Napravite pauzu	95
Upoznavanje pauza	95
Uvežbavanje ritmova sa notama i pauzama	98
Poglavlje 3: Tempo, taktovi i vrste taktova.....	101
Sviranje brzo i sporo: tempo.....	101
Grupisanje taktnih jedinica u taktove.....	102
Brojanje uobičajenih vrsta taktova	104
Poglavlje 4: Kretanje po partituri	109
Upoznavanje notnog sistema, ključeva i nota	109
Prepoznavanje polustepena, celih stepena i predznaka na notnom sistemu	113
Muzička interpunkcija: taktice.....	118
Poglavlje 5: Variranje taktnih jedinica i ritmova	121
Skok na početku: predtakt.....	121
Dodavanje vremena notama pomoću lukova i tačaka	122
Sviranje nepravilnih ritmova	125
Sviranje pesama sa izazovnim ritmovima	129

Poglavlje 1

Note i ritmovi

U ovom poglavlju

Razumevanje ritma, jedinica takta i tempa

Pregled nota i notnih vrednosti

Brojanje (i lupkanje) raznih nota i notnih vrednosti

Gotovo svi su imali neku vrstu časova muzike – formalnih, za koje su platili lokalnom profesoru klavira, ili osnovnih koje je država propisala za časove muzičkog u školi. U svakom slučaju, u nekom trenutku je od vas traženo da taktirate, makar tako što ćete pljeskati rukama.

Možda su vam časovi muzičkog delovali prilično besmisleno u to vreme, ili su vam služili kao dobar izgovor da čvakate po glavi drugara iz klupe. Međutim, brojanje jedinica takta (taktiranje) upravo je ono od čega u muzici morate da krenete. Bez uočljivog ritma, nema ničega uz šta biste igrali ili klimali glavom. Iako su svi delovi muzike (visina tona, melodija, harmonija itd.) prilično bitni, bez ritma zapravo i nemate pesmu.

Sve oko vas ima svoj ritam, uključujući i vas. U muzici, *ritam* je obrazac pravilnih ili nepravilnih pulsiranja. Osnovna stvar koju tražite u svim pesmama jeste ritam. Srećom, pisana muzika olakšava interpretaciju dela drugih kompozitora i proizvođenje ritma koji su oni imali na umu za svoje pesme.

Prva polovina ovog poglavlja predstavlja uvod u osnove taktiranja i otkrivanja ritma, takta i tempa pesme.

Napomena: Uobičajeno ime za četvrtinu note u SAD je *quarter note*, ali u Velikoj Britaniji četvrtinu note nazivaju *crotchet*. Britanska imena se koriste i u srednjevekovnoj muzici i u nekim klasičnim krugovima.

Druga polovina ovog poglavlja pokazuje koliko je bitno vremensko trajanje nota dok svirate klavir. Kao što kažu, najvažnije je izabrati pravo vreme, a svaka nota u muzici ima početnu i završnu tačku. Zbog toga note moraju imati različite vrednosti koje se mogu brojati. Saznaćete i kako se vreme u muzici može meriti na druge načine: merenjem brzine jedinica takta da bi se utvrdio tempo pesme, i korišćenjem vremenskih oznaka da bi se utvrdio ritmički obrazac pesme.

Saznaćete gde vam je mesto u ritmičkom narodu dok budete upoznavali vremenski trio – vrednosti note, oznake tempa i taktova – koji stvara ritam. Ovo poglavlje vas uvodi u elemente ritma i daje vam melodije za vežbu koje možete svirati na klavijaturi.

Upoznavanje jedinica takta

Jedinica takta je pulsiranje koje deli trajanje takta na jednake dužine. Kucaanje sata je dobar primer. Svakog minuta, sekundara kucne 60 puta, a svaki od tih otkucaja jeste jedan puls. Ako ubrzate ili usporite sekundaru, promenićete *tempo* jedinica takta. *Note* u muzici vam govore šta da odsvirate tokom svakog od tih otkucaja. Drugim rečima, note vam govore koliko dugo i koliko često da odsvirate određenu *visinu tona* u jednoj jedinici takta.

Kada razmišljate o reči *nota* u muzici, možda mislite na ton. Međutim, u muzici je jedna od glavnih namena note da tačno objasni koliko dugo određena visina tona treba da se drži glasom ili muzičkim instrumentom. *Vrednost note*, označena veličinom i oblikom note, određuje to trajanje. Zajedno sa prethodne tri osobine, vrednost note određuje koju će vrstu ritma imati dobijeno muzičko delo. One određuju da li će pesma teći vrlo brzo i veselo, hoće li mileti polako i sumorno, ili će napredovati na neki drugi način.

Kada učite kako da pratite ritam, dobro će vam doći *muzički štapići* (debeli, valjkasti instrumenti od tvrdog drveta). Isto važi i za bubnjarske palice. Ako imate par, zgrabite ih. Ako nemate, možete i da tapšete, udarate bongo ili lupkate o svoj radni sto.

Apsolutno je neophodno da „čujete“ ritam u svojoj glavi (ili da ga „osetite“ u svom telu) dok svirate muziku, bilo da čitate partituru, bilo da džemužete sa drugim muzičarima. Jedini način da ovladate ovim osnovnim zadatkom jeste *vežba, vežba, vežba*. Praćenje ritma je nešto što treba da usvojite ako hoćete da napredujete u muzici.

Održavanje ravnomernog ritma možda ćete najlakše vežbati ako nabavite metronom. Oni su prilično jeftini, a čak i neki ofucani trajaće vam godinama. Lepota metronoma je u tome što na njemu možete podesiti tempo – od veoma sporog, do kolibrijevski brzog. Ako za vežbu koristite metronom – a naročito ako čitate partituru – možete podesiti ritam na brzinu koja vam je udobna, pa je – kada shvatite tempo pesme – postepeno ubrzavati do brzine koju je kompozitor imao na umu. Možete pronaći i aplikacije metronome za svoj pametni telefon, što je jednako dobro.

Raspoznavanje nota i njihovih vrednosti

Ako o muzici razmišljate kao o jeziku, note su poput slova – one su osnova za konstruisanje muzičkog dela. Proučavanje kako se vrednosti nota uklapaju jedne u druge u napisanom muzičkom delu jednako je važno kao i poznavanje visina tona, jer ako promenite vrednost note, dobićete sasvim drugačiju muziku. Zapravo, kada muzičari govore o izvođenju muzičkog dela „u stilu“ Baha, Betovena ili Filipa Glasa, oni govore o korišćenju ritmičke strukture i karakteristika tempa muzike tog kompozitora koliko i o bilo kojoj progresiji akorda ili melodijskom izboru.

Proučavanje nota i njihovih komponenata

Notu čine do tri specifične komponente: glava, vrat i barjačić.

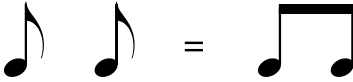
- ✓ **Glava:** *Glava* je okrugli deo note. Svaka nota ima jednu. Jedna cela nota je samo glava:
- ✓ **Vrat:** *Vrat* je vertikalna linija prikačena za glavu. Osmina note, četvrtina note i polovina note imaju vratove. Evo polovine note:
- ✓ **Barjačić:** *Barjačić* je mala linija koja izlazi iz vrha ili dna notnog vrata. Osmina note i kraće note imaju barjačiće:

Vrat može biti okrenut nagore ili nadole, zavisno od toga na kojoj se liniji notnog sistema nalazi (o linijama govorimo u poglavljima 3 i 4 knjige II). Strana na koju je vrat okrenut ne utiče na vrednost note.

Umesto da svaka nota dobije barjačić, note sa barjačićima mogu se međusobno povezati i pomoću *rebra* (*spojnice*, *grede*), što je samo urednija inkarnacija barjačića. Na primer, slika 1-1 prikazuje kako se dve osmine note mogu napisati sa barjačićima ili rebrom.

Slika 1-1:
Osmine note mogu imati zasebne barjačiće ili mogu biti spojene rebrom.

Slika 1-2 prikazuje četiri šesnaestine sa barjačićima grupisane na tri načina: pojedinačno, u dva para spojena dvostrukim rebrom i sve četiri povezane dvostrukim rebrom. Nije bitno na koji ćete ih način napisati, zvučaće isto kada se odsviraju.

Slika 1-2:
Šesnaestine note, napisane na različite načine, zvuče isto.

Slično tome, možete napisati osam tridesetdvojina na bilo koji način prikazan na slici 1-3. Primetićete da te note imaju *tri* barjačića (ili tri rebra). Korišćenje rebara umesto pojedinačnih barjačića na notama samo je stvar raščišćavanja zakukuljene muzičke notacije. Rebra pomažu izvodačima tako što im omogućavaju da vide gde se nalaze veće jedinice takta. Umesto da gleda šesnaest odvojenih šesnaestina, izvodaču će biti lakše ako vidi četiri grupe od po četiri šesnaestine povezane rebrom.

Slika 1-3:
Ista stvar
sa trideset-
dvojinama note.

Vrednosti nota

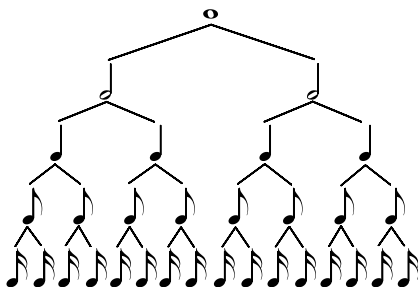
Kao što se možda sećate sa časova muzičkog u školi, svaka nota ima svoju *vrednost*. Pre nego što predemo na detalje o svakoj vrsti note, pogledajte sliku 1-4, na kojoj se vidi većina nota na koje ćete nailaziti u muzici, poređanih tako da njihove vrednosti u svakom redu daju isti zbir. Na vrhu je cela nota, ispod su dve polovine note, potom četvrtine note, osmine note i najzad, na dnu, šesnaestine note. Svaki nivo „notnog stabla“ jednak je ostalima. Na primer, vrednost polovine note iznosi polovinu cele note, a vrednost četvrtine note je četvrtina cele note.

Drugi način da razmišljate o notama jeste da zamislite celu notu kao burek, što je lako jer je okrugao. Da biste podelili burek na četvrtine note, iseći ćete ga na četvrtine. Ako burek presećete na osam delova, dobićete osmine note itd.

Zavisno od oznake takta za muzički komad (pročitajte poglavlje 3), menja se vrednost note koja je jednaka jednoj jedinici takta. U najčešćem taktu – 4/4, *četvoročetvrtinskom taktu*, cela nota traje četiri jedinice takta, polovina se drži dve jedinice, a četvrtina traje jednu jedinicu takta. Osmi-na note traje pola jedinice takta, a šesnaestina traje samo četvrtinu jedinice takta u četvoročetvrtinskom taktu.

Slika 1-4:
Svaki nivo ovog
notnog stabla
traje koliko i bilo
koji od ostalih
nivoa.

Često je četvrtina note jednaka jednoj jedinici takta. Ako pevate, „MA-RY HAD A LIT-TLE LA-MB“, svaki slog je jedna jedinica takta (možete pljesnuti rukama uz nju), i svaka jedinica takta dobija jednu četvrtinu note ako je pesma zapisana u četvoročetvrtinskom taktu. O oznakama takta i odgovarajućem taktiranju govorićemo u poglavlju 3.

Cele note

Cela nota traje najduže od svih nota. Ona izgleda ovako:

U četvoročetvrtinskom taktu, cela nota traje tokom sve četiri jedinice takta (više o oznakama takta pročitajte u poglavlju 3 knjige II). Tokom cele četiri jedinice takta ne morate da radite ništa drugo s tom jednom notom osim da je pritisnete i držite. To je sve.

Obično, kada taktirate, pljesnućete rukama ili ćete lupnuti o sto na notu i naglas izgovoriti ostale jedinice takta. Jedinice takta cele note brojaćete ovako:

TAP dva tri čet'ri TAP dva tri čet'ri TAP dva tri čet'ri

„TAP“ znači da ćete pljesnuti rukama, a „dva tri čet'ri“ je ono što izgovarate naglas dok nota traje četiri taktne jedinice. Kada vidite tri cele note u redu, na primer, svaka će dobiti sopstveno brojanje do četiri.

Polovine note

Sasvim je logično šta po vrednosti sledi nakon pune note – polovina note, naravno. Polovinu note ćete držati polovinu vremena tokom kog biste držali celu notu. Polovina note izgleda ovako: Kada brojite tri polovine note, to će zvučati ovako:

TAP dva TAP dva TAP dva

Pošto je u toj sekvenci nota s najvećom vrednošću polovina note, brojaćete samo do broja dva.

Nakon cele note mogle bi uslediti dve polovine note. U tom slučaju, tri note biste brojali ovako:

TAP dva tri čet'ri TAP dva TAP dva

Zakoni vratne gravitacije

Možda ste primetili da je vrat note ponekad okrenut naviše, a ponekad naniže. Zahvaljujući zakonima vratne gravitacije, sve note koje su na srednjoj liniji notnog sistema ili iznad nje imaće vrat okrenut nadole. To važi

za sve note s vratovima. Obratite pažnju na to da će vratovi okrenuti naviše počinjati na desnoj strani glave, a vratovi okrenuti naniže – na levoj strani notne glave.

Četvrtine note

Podelite celu notu, koja vredi četiri jedinice takta, na četiri i dobićete četvrtinu note koja vredi jednu taktnu jedinicu. Četvrtine note izgledaju kao polovine, osim što im je glava ispunjena: Četiri četvrtine note taktiraju se ovako:

TAP TAP TAP TAP

Knjiga II

Upoznavanje
s teorijom
i jezikom
muzike

Pošto ovde četvrtina note ima najveću vrednost, brojaćete do jedan. Četiri četvrtine note trajaće koliko jedna cela nota.

Pretpostavimo da jednu četvrtinu note zamenite celom notom, a jednu polovinom note, kao na slici 1-5.

Slika 1-5:
Mešavina cele
note, polovine
i četvrtine.

U tom slučaju, taktiraćete ovako:

TAP dva tri čet'ri TAP TAP TAP dva

Osmine i kraće note

Kada partitura sadrži osmine note i kraće, izgleda pomalo zastrašujuće. Obično, samo jedan ili dva skupa osmina u notnom tekstu nije dovoljno da uplaši prosečnu učenicu početnicu, ali kada ista ta učenica otvori stranu koja je posuta osminama, šesnaestinama, tridesetdvojinama, znaće da joj sledi dosta posla. Zašto? Zato što su te note obično *brze*.

Osmina note – – ima vrednost kao polovina četvrtine note. Osam osmina traje kao jedna cela nota, što znači da osmina note traje pola jedinice takta (u četvoročetvrtinskom taktu). Držaćete osminu note osminu trajanja cele note.

Kako možete imati polovinu jedinice takta? Lako. Lupnite stopalom za taktnu jedinicu, a dvaput pljesnite rukama za svako lupkanje nogom.

TAP-TAP TAP-TAP TAP-TAP TAP-TAP

Ili ih brojte ovako:

JE'N-i DVA-i TRI-i ČET'RI-i

Brojevi predstavljaju četiri taktne jedinice, a „i“ su polovine taktnih jedinica.

Zamislite svaki otkucaj metronoma kao osminu note umesto kao četvrtinu. To znači da je četvrtina note sada dva otkucaja, polovina je četiri otkucaja, a cela nota traje osam otkucaja.

Slično tome, ako imate partituru sa šesnaestinama, svaka šesnaestina može biti jednaka jednom otkucaju metronoma, osmina bi trajala dva otkucaja, četvrtina četiri otkucaja, polovina osam otkucaja, a cela nota bi trajala šesnaest otkucaja.

Šesnaestina note ima notnu vrednost jedne četvrtine od četvrtine note, što znači da će trajati četvrtinu trajanja četvrtine note, a šesnaestinu trajanja cele note. Šesnaestina note izgleda ovako:

Ako imate partituru sa tridesetdvojinama note, koje, kao što pretpostavljate, imaju tri barjačića ili rebra, zapamtite da tridesetdvojina note iznosi jedan otkucaj metronoma, jedna šesnaestina traje dva otkucaja, osmina traje četiri, četvrtina osam, polovina šesnaest, a cela nota traje trideset dva otkucaja.

Biće vam drago da znate da nećete baš često nailaziti na tridesetdvojine.

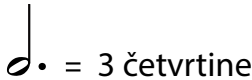
Produžavanje nota pomoću tačkaka i lukova trajanja

Ponekad želite da dodate vrednost noti. Postoje dva glavna načina da produžite notu u notnom tekstu: *tačke* i *lukovi trajanja* (ligature).

Produžavanje note pomoću tačkaka

Povremeno ćete naići na notu nakon koje stoji *tačka*. Ta tačka znači da je nota produžena za polovinu svoje početne vrednosti. Nota s tačkom (ili punktirana nota) najčešće se koristi za polovinu note koja se produžava da traje tri četvrtine takta, umesto dve, kao na slici 1-6. Još jedan način da razmišljate o tačkama jeste da sa njima nota traje koliko tri naredne kraće note, umesto koliko dve.

Slika 1-6:
Punktirana
polovina note.

Možete naići i na celu notu s tačkom. To znači da je vrednost cele note povećana sa četiri taktne jedinice na šest jedinica.

Sabiranje nota pomoću lukova trajanja

Još jedan način da produžite trajanje note jeste da je *lukom trajanja* povežete sa drugom notom, kao na slici 1-7. Lukovi trajanja povezuju note iste visine da bi nastala jedna zadržana nota umesto dve odvojene. Kada vidite luk trajanja, samo saberite note. Na primer, četvrtina povezana sa drugom četvrtinom jednaka je jednoj noti koja traje dve taktne jedinice:

TAP-dva!

Slika 1-7:
Dve četvrtine
note povezane
lukom trajanja
jednake su
polovini note.

Knjiga II

Upoznavanje
s teorijom
i jezikom
muzike

Nemojte pomešati luk trajanja sa *lukom legato*. Luk legato izgleda kao luk trajanja, ali on spaja note *različitih visina*.

Mešanje svih vrednosti nota

Nećete naići na mnogo muzičkih dela koja su sačinjena od samo jedne vrste nota, pa treba da vežbate rad sa raznim vrednostima nota.

Četiri vežbe prikazane na slikama od 1-8 do 1-11 pomoći će vam da vam se taktne jedinice usade u glavu i da svaka vrsta note automatski registruje svoju vrednost u vašem mozgu. Svaka vežba sadrži pet *taktova* sa po četiri taktne jedinice. Taktovi su označeni vertikalnim linijama, *takticama*.

U tim vežbama, udarićete na TAP i naglas izgovoriti brojeve. Kada vidite crticom povezano TAP-TAP, napravite dva udarca po jedinici takta (drugim rečima, dva udarca namesto jednog običnog).

Izbrojte do četiri, a onda započnite vežbu.

Vežba 1

TAP TAP TAP TAP | TAP dva tri TAP | TAP dva tri čet'ri | TAP dva tri čet'ri | TAP TAP TAP čet'ri

Vežba 2

TAP dva tri čet'ri | TAP dva tri čet'ri | TAP TAP tri TAP | TAP dva TAP čet'ri | TAP dva tri čet'ri

Vežba 3

TAP TAP-TAP TAP čet'ri | TAP dva tri čet'ri | TAP dva tri TAP | TAP-TAP TAP tri čet'ri | TAP dva TAP čet'ri

Vežba 4

TAP dva TAP čet'ri | TAP dva tri TAP | TAP dva tri čet'ri | one TAP tri čet'ri | TAP dva tri čet'ri

